

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

Рева М. В.,
курсантка 4 курсу 1 групи
Військово-юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРАВО НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В РІШЕННЯХ ЄСПЛ

Європейський суд з прав людини неодноразово підкреслював, що військовослужбовці, як і будь-які інші громадяни, не втрачають своїх прав, гарантованих Конвенцією. Винятки можливі лише в тих межах, які виправдані службовими обов'язками або інтересами національної безпеки [1, с. 132]. Соціальний захист військовослужбовців, зокрема право на пенсійне забезпечення, медичну допомогу, соціальні виплати у випадку інвалідності чи смерті на службі, є складовою частиною прав людини, гарантованих Конвенцією, передусім у контексті статей 1 Протоколу № 1 (право на мирне володіння майном), статті 14 (заборона дискримінації), а також статті 8 (право на повагу до приватного і сімейного життя) [2].

Рішення у справі *Grudic v. Serbia* (заява № 31925/08, рішення від 17 квітня 2012 року) [3]. У цій справі ЄСПЛ розглядав ситуацію, коли сербські органи влади припинили виплату пенсії колишньому військовослужбовцю, албанцеві за національністю, на підставі того, що він залишив територію країни під час конфлікту. Суд визнав, що припинення виплат пенсії без належного правового обґрунтування та без гарантій процесуального захисту становить порушення статті 1 Протоколу № 1 до Конвенції [2]. Окремо суд наголосив на важливості недопущення дискримінації за національною ознакою, вказавши на потенційне порушення статті 14 Конвенції у поєднанні з майновими правами [2].

Це рішення стало важливим прецедентом щодо захисту соціальних гарантій військовослужбовців, зокрема пенсій, як частини прав власності.

Справа *Siliadin v. France* (№ 73316/01, рішення від 26 липня 2005 року) [4]. Хоча ця справа безпосередньо не стосується вій-

ськовослужбовців, вона має ключове значення у формуванні підходу ЄСПЛ до соціального захисту осіб, які перебувають у підпорядкованому або залежному становищі. Суд розглядав випадок експлуатації неповнолітньої дівчини як домашньої працівниці у Франції без виплати їй заробітної плати. Суд дійшов висновку про порушення статті 4 Конвенції (заборона рабства і примусової праці) через бездіяльність держави [2].

Ця справа стала підґрунтям для подальшого розвитку стандартів захисту осіб, зокрема й військовослужбовців, які можуть опинитися у вразливому становищі щодо роботодавця (військового командування), коли йдеться про соціальні виплати, умови праці, забезпечення медичними чи психологічними послугами.

Рішення у справі *Ciobanu v. Romania* (№ 4509/08, рішення від 9 березня 2010 року) [5] стосується військовослужбовця, якому після виходу у відставку румунська держава відмовила у виплаті належної пенсії. Претензії заявника ґрунтувалися на тому, що зміна законодавства фактично позбавила його права на соціальне забезпечення. Суд визнав, що, незважаючи на те, що держава має певну свободу розсуду в питанні регулювання соціальних виплат, така зміна не повинна бути раптовою, без перехідного періоду, а також не повинна позбавляти особу вже набутого права. Суд ухвалив, що було порушено статтю 1 Протоколу № 1 [2].

Цей прецедент є вагомим аргументом для військовослужбовців, які зіштовхуються з ретроспективною зміною пенсійного законодавства чи скасуванням виплат.

Справа *Yavuz and Others v. Turkey* (№ 40872/07, рішення від 5 червня 2012 року) [6] стосувалася звільнення кількох військовослужбовців без права на пенсійне забезпечення. Суд дійшов висновку, що такі дії держави, якщо вони не ґрунтуються на чітких юридичних підставах і не забезпечують справедливого слухання, порушують як статтю 6 Конвенції (право на справедливий суд), так і статтю 1 Протоколу № 1 [2]. ЄСПЛ наголосив, що соціальні гарантії мають вважатися складовою частиною законно набутого майна, а їх позбавлення має супроводжуватися належними правовими процедурами.

Цей випадок також акцентує увагу на важливості належного судового розгляду спорів щодо соціального забезпечення військовослужбовців.

Отже, рішення ЄСПЛ демонструють послідовну практику щодо визнання соціального захисту військовослужбовців як невід'ємної частини

прав людини. Пенсійне забезпечення, медична допомога, соціальні виплати у разі інвалідності чи смерті – все це підпадає під дію статті 1 Протоколу № 1 до Конвенції. Водночас, при розгляді справ Суд звертає увагу також на можливі ознаки дискримінації (стаття 14), відсутність належних судових процедур (стаття 6), а також загальні умови забезпечення гідного життя після служби.

Для України, з огляду на війну та зростаючу кількість військовослужбовців, питання соціального захисту набуває особливого значення. Європейська практика має слугувати орієнтиром у формуванні справедливих, стійких і правозахисних механізмів для захисту тих, хто служить державі.

Список використаних джерел:

1. Павленко В. С. Захист прав військовослужбовців та їх сімей: міжнародно-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 7. С. 131–133.

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 12.04.2025).

3. Grudić v. Serbia (Заява № 31925/08, рішення від 17 квіт. 2012 р.). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-110378%22%7D> (дата звернення: 12.04.2025).

4. Siliadin v. France (Заява № 73316/01, рішення від 26 лип. 2005 р.). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-100523%22%7D> (дата звернення: 12.04.2025).

5. Ciobanu v. Romania and Italy (Заява № 4509/08, рішення від 3 лют. 2005 р.). URL: https://www.stradalex.eu/en/se_src_publ_jur_eur_cedh/document/echr_4509-08 (дата звернення: 12.04.2025).

6. Yavuz and Others v. Turkey (Заява № 40872/07, рішення від 5 черв. 2012 р.). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-111974%22%7D> (дата звернення: 12.04.2025).

Науковий керівник: д.ю.н., професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Шевчук О. М.

Мозгальов В. Ю.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЗА КРИМІНАЛЬНИМИ ПРАВОПОРУШЕННЯМИ, ПЕРЕДБАЧЕНИМИ СТ. 263 КК УКРАЇНИ	261
--	-----

Нечай В. О.

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ	266
---	-----

Опаленик Л. І.

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ ЯК ПРИЧИНА ЗАТЯГУВАННЯ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ: МЕЖА МІЖ ПРАВОМ НА ЗАХИСТ І НЕДОБРОСОВІСНОЮ ПОВЕДІНКОЮ УЧАСНИКІВ ПРОЦЕСУ	269
--	-----

Панчошенко О. С.

ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	272
---	-----

Попадич О. А.

ПРИНЦИП СПРАВЕДЛИВОСТІ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО СУДДІ	276
--	-----

Рева М. В.

ПРАВО НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В РІШЕННЯХ ЄСПЛ	281
---	-----

Романовська А. Р.

ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРОКУРОРІВ	284
---	-----

Сайдова Валерія

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НА СВОБОДУ ПЕРЕСУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	287
---	-----

Собко Є. В.

ПРОБЛЕМИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ СУДОЧИНСТВА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	292
--	-----

Сокалюк Дмитро

ЮРИСДИКЦІЯ СПОРІВ ПРО ВИЗНАННЯ ПРОТИПРАВНОЮ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ ЩОДО НЕЗАВЕРШЕННЯ ВАЛЮТНОГО НАГЛЯДУ ОПЕРАЦІЇ З ЕКСПОРТУ АБО ІМПОРТУ ТОВАРУ	294
---	-----